

SÀN GIAO DỊCH CÔNG NGHỆ VÀ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG CÔNG NGHỆ

PHẠM HỒNG QUẤT

Phó Cục trưởng Cục Phát triển Thị trường và Doanh nghiệp KH&CN

Hiện nay các sàn giao dịch công nghệ đang được hình thành ở nhiều địa phương nhằm góp phần thúc đẩy thị trường công nghệ còn mới mẻ của Việt Nam. Bài viết đánh giá khái quát về thực trạng tổ chức và hoạt động của các sàn giao dịch công nghệ này, từ đó chỉ ra các điểm còn hạn chế cần khắc phục để nâng cao hơn nữa hiệu quả hoạt động trong thời gian tới.

Khái quát về thị trường công nghệ tại Việt Nam

Có hai phương thức hoạt động phổ biến của thị trường công nghệ. Phương thức thứ nhất là tổ chức hội chợ công nghệ để giới thiệu và xúc tiến giao dịch công nghệ trong một thời gian, tại một địa điểm nhất định với các quy mô khác nhau. Ở Việt Nam các chợ công nghệ và thiết bị được gọi tắt là Techmart, thực chất đó là các “phiên” chợ công nghệ không thường xuyên và không cố định. Phương thức thứ hai hiện đang được nhiều tổ chức quan tâm là thiết lập các sàn giao dịch công nghệ cố định, hay còn gọi là các chợ công nghệ thường xuyên. Sàn giao dịch công nghệ có thể hoạt động dưới hình thức sàn thực (không gian trưng bày, giới thiệu công nghệ, văn phòng tư vấn tại chỗ), sàn ảo (online), hoặc có thể kết hợp cả hai hình thức trên. Hiện nay chúng ta có khoảng 10 sàn giao dịch công nghệ tại các địa phương, trường đại học trên cơ sở kết hợp các hình thức hoạt động nêu trên.

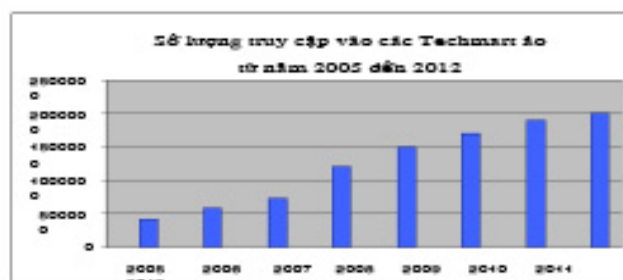
Vừa qua, Cục Thông tin Khoa học và Công nghệ (KH&CN) Quốc gia đã tiến hành thống kê số lượng giao dịch công nghệ được tiến hành thông qua các kỳ Techmart, Techmart ảo và một số sàn giao dịch công nghệ thử nghiệm. Kết quả thống kê như sau:

Năm	Số giao dịch công nghệ		Giá trị giao dịch	
	Số lượng	Tỷ lệ tăng so với năm trước	Giá trị giao dịch (tỷ đồng)	Tỷ lệ tăng so với năm trước
2011	3.038		1.586	
2012	4.106	35%	2.418	52%
10.2013	4.568	11,3%	1.679	
Tổng 3 năm	11.712		5.683	

Số liệu thống kê giao dịch công nghệ trong 3 năm 2011-2013

Như vậy chúng ta có thể thấy, từ năm 2011 đến 2012 số lượng giao dịch công nghệ tăng 35%, từ năm 2012

đến tháng 10.2013 tăng 11,3%. Đồng thời, qua biểu đồ thống kê số lượng truy cập vào các Techmart ảo từ năm 2005 đến 2012 chúng ta cũng thấy rõ sự gia tăng:

Một số sàn giao dịch công nghệ bước đầu hoạt động khá hiệu quả trên cơ sở kết hợp cả sàn thực và sàn ảo như: Sàn giao dịch công nghệ và thiết bị Hải Phòng (hatex.vn), Chợ công nghệ và thiết bị Việt Nam (techmartvietnam.vn), Chợ công nghệ và thiết bị thành phố Hồ Chí Minh (techmart.cesti.gov.vn), Sàn giao dịch công nghệ Bắc Giang (<http://sangiaodichcongnghetb.com.vn>), Techmart Hà Nội (<http://www.techmarthanoi.vn/>), Techmart Đà Nẵng (techmartdanang.vn), Techmart Quảng Trị (techmartquangtri.com.vn). Sàn giao dịch công nghệ và thiết bị (sàn thực) đã được thành lập ở Quảng Ninh, Nghệ An. Một số địa phương khác cũng đang nghiên cứu, triển khai dự án thành lập sàn giao dịch công nghệ như Thái Bình, An Giang, Tiền Giang, Bạc Liêu, Cần Thơ... Bên cạnh các địa phương, các trường đại học cũng đang có xu hướng đẩy mạnh hoạt động thiết lập các sàn giao dịch công nghệ ảo để tranh thủ lợi thế của mạng Internet, điển hình là Trường Đại học Bách khoa Hà Nội với e-techmart (<http://www.bkholdings.com.vn/vn/E-techmart.html>).

Cùng với việc hình thành sàn giao dịch công nghệ,

các văn phòng sở hữu trí tuệ đã bắt đầu được thành lập ở một số viện nghiên cứu lớn như Viện Lúa Đồng bằng sông Cửu Long, Viện Công nghệ thực phẩm Hà Nội...; các văn phòng, trung tâm dịch vụ chuyển giao công nghệ đã được thành lập tại một số trường đại học có hoạt động nghiên cứu mạnh như Đại học Quốc gia Hà Nội, Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh, Trường Đại học Nông nghiệp Hà Nội, Trường Đại học Nông lâm Thủ Đức, Đại học Cần Thơ.

Các tổ chức nêu trên chính là những tổ chức trung gian của thị trường công nghệ, có vai trò môi giới, xúc tiến, hỗ trợ chuyển giao các công nghệ, sáng chế, giải pháp hữu ích, sáng kiến từ các viện nghiên cứu, trường đại học cho khối doanh nghiệp, từ đó tạo mối liên kết các nhà sáng chế với nhà sản xuất. Các doanh nghiệp thẩm định giá cũng bắt đầu quan tâm đến hoạt động định giá tài sản trí tuệ, tài sản vô hình để hỗ trợ các nhà sáng chế mua bán sáng chế hoặc góp vốn đầu tư phát triển sản phẩm sản xuất theo sáng chế được cấp bằng độc quyền. Những tổ chức này góp phần quan trọng vào tăng trưởng giao dịch trên thị trường công nghệ.

Trong số các chủ thể tham gia thị trường công nghệ, doanh nghiệp KH&CN là một chủ thể khá đặc biệt, đó chính là đơn vị sáng tạo, tiếp thu, làm chủ công nghệ để ứng dụng vào sản xuất kinh doanh. Doanh nghiệp KH&CN vừa là chủ thể cung cấp vừa là chủ thể tiêu dùng hàng hóa công nghệ. Hệ thống doanh nghiệp KH&CN phát triển sẽ thúc đẩy sự tăng trưởng của thị trường công nghệ. Hiện nay, chúng ta có khoảng 2.000 doanh nghiệp tiềm năng là doanh nghiệp KH&CN nhưng chỉ có khoảng gần 100 doanh nghiệp được các Sở KH&CN cấp giấy chứng nhận là doanh nghiệp KH&CN. Mục tiêu của Chính phủ đặt ra là đến 2015 Việt Nam sẽ có khoảng 3.000 doanh nghiệp KH&CN, đến năm 2020 sẽ có khoảng 5.000 doanh nghiệp KH&CN, đồng thời phấn đấu đạt mục tiêu tăng trưởng giá trị giao dịch trên thị trường công nghệ từ 15 đến 17%/năm trong giai đoạn từ nay đến 2020.

Luật KH&CN 2013 là một bước tiến lớn về cơ chế chính sách thúc đẩy phát triển thị trường và doanh nghiệp KH&CN. Trong đó, quy định giao quyền sở hữu, quyền sử dụng kết quả nghiên cứu cho đơn vị chủ trì sẽ tạo động lực thúc đẩy các viện nghiên cứu, trường đại học liên kết với doanh nghiệp để khai thác, thương mại hóa công nghệ. Ngoài ra, Bộ KH&CN cũng có một số chương trình quốc gia về đổi mới công nghệ, hỗ trợ phát triển tài sản trí tuệ, hỗ trợ chuyển đổi tổ chức KH&CN công lập sang cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm, hỗ trợ ươm tạo doanh nghiệp KH&CN và phát triển thị trường công nghệ. Những chương trình này là nguồn lực quan trọng để tăng nhanh nguồn cầu và nguồn cung cho thị trường công nghệ và phát triển doanh nghiệp KH&CN.

Đánh giá chung thực trạng tổ chức, hoạt động của các sàn giao dịch công nghệ

Về tổ chức: hầu hết các sàn giao dịch công nghệ hiện nay đang hoạt động với tư cách là một đơn vị sự nghiệp KH&CN thuộc Sở KH&CN, được đảm bảo kinh phí từ ngân sách nhà nước để duy trì hoạt động thường xuyên. Một số sàn có tiềm năng trở thành đơn vị tự chủ, tự trang trải kinh phí hoạt động. Đa số các sàn được phát triển từ các trung tâm thông tin công nghệ với kinh nghiệm hoạt động Techmart. Có sàn được thành lập trên cơ sở liên kết với doanh nghiệp dịch vụ chuyển giao công nghệ tư nhân để trở thành đơn vị độc lập trực thuộc Sở KH&CN.

Về phương thức và đối tượng giao dịch: các sàn hiện đang có xu hướng triển khai theo cả phương thức sàn thực và sàn ảo. Các sàn thực hiện nay chủ yếu tập trung vào trưng bày, giới thiệu các sản phẩm của các công ty trong nước và nước ngoài. Các sàn ảo chủ yếu giới thiệu các thiết bị công nghệ được trưng bày tại các Techmart. Hoạt động xúc tiến, hỗ trợ, đảm bảo thực hiện giao dịch công nghệ qua các sàn như mua bán, chuyển giao công nghệ (các quy trình, giải pháp kỹ thuật, bí quyết công nghệ) còn rất hạn chế.

Về số lượng và giá trị giao dịch: theo báo cáo của các sàn, số lượng và giá trị giao dịch mua bán, chuyển giao thiết bị công nghệ, quy trình công nghệ được thực hiện qua sàn thời gian vừa qua có xu hướng năm sau tăng cao hơn năm trước. Tuy nhiên, cần chú ý là do chưa có quy định rõ ràng nên các sàn giao dịch có thể có cách hiểu khác nhau về khái niệm “giao dịch” và thực hiện giao dịch công nghệ qua sàn.

Về số lượng và chủng loại công nghệ chào mua, chào bán: nhìn chung các thiết bị, công nghệ được giới thiệu trên các sàn còn hạn chế cả về số lượng và chủng loại. Các sàn đều đang gặp khó khăn không chỉ ở năm bắt, cập nhật nhu cầu đổi mới, tiếp thu công nghệ của doanh nghiệp mà còn cả ở tìm kiếm, bổ sung kịp thời công nghệ, thiết bị công nghệ đáp ứng nhu cầu của doanh nghiệp. Ví dụ, tại Quảng Ninh hiện có 29 công nghệ được trưng bày chào bán; tại Hải Phòng, theo báo cáo đến tháng 10.2013, sàn đã cung cấp 72 thông tin về công nghệ thiết bị cho các đơn vị, doanh nghiệp; trưng bày giới thiệu 350 thông tin công nghệ mới; tại Đà Nẵng có tổng cộng 34.716 sản phẩm, trong đó có 10.546 sản phẩm chào bán và 423 chào mua.

Về dịch vụ hỗ trợ kỹ thuật, tư vấn đánh giá, định giá công nghệ: các sàn có thể hỗ trợ, tư vấn về một số thiết bị, công nghệ đơn giản hoặc tương đối phổ biến, nhưng nói chung gặp khó khăn trong tìm kiếm, kết nối chuyên gia có kinh nghiệm, khả năng đánh giá, định giá công nghệ phức tạp hoặc công nghệ mới. Một số

sàn như Hải Phòng đã bước đầu thiết lập được mạng lưới chuyên gia hỗ trợ đánh giá công nghệ trong một số lĩnh vực.

Về dịch vụ hỗ trợ xúc tiến chuyển giao công nghệ, chuyển giao li-xăng quyền sở hữu trí tuệ, đăng ký bảo hộ và bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ: các sàn đang từng bước hình thành các nhóm tư vấn về pháp lý, soạn thảo hợp đồng chuyển giao công nghệ, hợp đồng li-xăng và thực hiện các thủ tục đăng ký cần thiết. Tuy nhiên, các sàn còn tiếp tục phải đào tạo đội ngũ cán bộ có khả năng hỗ trợ kỹ năng đàm phán, hỗ trợ kỹ thuật, phân tích và xây dựng dự án đầu tư cho bên mua, bên bán trong xúc tiến chuyển giao công nghệ.

Về hoạt động liên kết mạng lưới: các sàn hiện nay đang hoạt động khá độc lập và hầu hết đều thể hiện nhu cầu liên kết để chia sẻ nguồn thông tin đầu vào (công nghệ cung cấp cho sàn, mạng lưới chuyên gia tư vấn) và khai thác nguồn thông tin đầu ra (doanh nghiệp có nhu cầu đổi mới, tiếp thu công nghệ). Tuy nhiên, các sàn còn đang băn khoăn tìm kiếm giải pháp, cơ chế hợp lý để đảm bảo lợi ích của các bên cũng như an ninh, an toàn cho mạng lưới. Hoạt động trao đổi giữa các sàn với các cơ quan quản lý, các trường đại học, tổ chức KH&CN, nhà sáng chế cũng như với các chủ thể kinh doanh, doanh nghiệp sản xuất, dịch vụ hiện vẫn đang được thực hiện một cách riêng biệt, mang tính sự vụ chứ chưa có sự phối hợp tổng thể, thường xuyên.

Có thể nói, các sàn giao dịch công nghệ đã bước đầu thể hiện vai trò là một loại tổ chức trung gian quan trọng của thị trường công nghệ. Do thời gian thành lập và hoạt động chưa lâu, các sàn đang trong giai đoạn vừa làm vừa thử nghiệm, tìm cách làm, hướng đi hiệu quả, phù hợp với thực tiễn của địa phương. Các hoạt động hợp tác mới dừng lại ở giao lưu, trao đổi thông tin, học tập kinh nghiệm, chưa có liên kết hoạt động, chia sẻ lợi ích và thông tin đầu vào, đầu ra. Hoạt động giới thiệu, môi giới công nghệ đã được triển khai với các hình thức khác nhau và đạt được một số kết quả nhất định. Tuy vậy, hoạt động dịch vụ, tư vấn chiều sâu như lựa chọn, đánh giá, định giá công nghệ cũng như khả năng hỗ trợ kỹ thuật như phát hiện vấn đề, đề xuất cải tiến quy trình, gợi ý sản phẩm, dịch vụ mới để thúc đẩy nhu cầu đổi mới công nghệ của doanh nghiệp vẫn còn hạn chế.

Định hướng phát triển thị trường công nghệ

Ngày 1.1.2014, Luật KH&CN 2013 bắt đầu có hiệu lực. Liên quan đến thị trường công nghệ, Nghị định số 08/2014/NĐ-CP ngày 27.1.2014 của Chính phủ quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Luật KH&CN đã dành một chương quy định về phát triển thị trường công nghệ: các biện pháp phát triển thị trường

công nghệ, phát triển các tổ chức trung gian của thị trường công nghệ như trung tâm giao dịch công nghệ, sàn giao dịch công nghệ, tổ chức xúc tiến và hỗ trợ chuyển giao công nghệ và các tổ chức dịch vụ KH&CN khác.

Bộ KH&CN sẽ ban hành quy định hướng dẫn điều kiện thành lập, tổ chức, hoạt động của các tổ chức trung gian của thị trường công nghệ; xây dựng và đề nghị Thủ tướng Chính phủ ban hành quy hoạch phát triển sàn giao dịch công nghệ, trung tâm giao dịch công nghệ công lập.

Để hỗ trợ hoạt động định giá tài sản trí tuệ, Bộ KH&CN và Bộ Tài chính dự kiến sẽ ban hành Thông tư liên tịch về định giá tài sản trí tuệ có sử dụng ngân sách nhà nước. Bộ KH&CN cũng sẽ ban hành Thông tư hướng dẫn giao quyền sở hữu, quyền sử dụng kết quả nghiên cứu cho các tổ chức chủ trì, doanh nghiệp KH&CN. Cục Phát triển Thị trường và Doanh nghiệp KH&CN được Bộ giao chủ trì soạn thảo các quy định nêu trên. Khi các văn bản được ban hành sẽ tạo ra khung pháp lý, chính sách tương đối đầy đủ hỗ trợ việc hình thành hệ thống tổ chức và hoạt động của thị trường công nghệ.

Mới đây, ngày 8.11.2013 Thủ tướng Chính phủ đã ký ban hành Quyết định số 2075/QĐ-TTg phê duyệt Chương trình phát triển thị trường KH&CN đến năm 2020. Trong đó quy định mục tiêu cụ thể: giá trị giao dịch mua bán các sản phẩm và dịch vụ KH&CN tăng bình quân không dưới 15%/năm, không dưới 20% đối với công nghệ cao được ưu tiên đầu tư phát triển; tỷ trọng giao dịch mua bán tài sản trí tuệ (giải pháp, quy trình, bí quyết kỹ thuật) đạt không dưới 10% tổng giá trị giao dịch mua bán các sản phẩm và dịch vụ KH&CN vào năm 2015 và không dưới 20% vào năm 2020; đến năm 2020 thiết lập mạng lưới sàn giao dịch công nghệ kèm theo hệ thống tổ chức dịch vụ KH&CN hỗ trợ, trọng tâm là Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh, Đà Nẵng. Hy vọng rằng, với sự nỗ lực của các địa phương cùng các giải pháp chính sách, nguồn lực hỗ trợ từ trung ương, trong những năm tới thị trường công nghệ nói chung, các sàn giao dịch công nghệ và các trung tâm xúc tiến và hỗ trợ chuyển giao công nghệ nói riêng, sẽ có những bước tiến quan trọng để góp phần hiện thực hóa các mục tiêu đặt ra trong Chiến lược phát triển KH&CN giai đoạn 2011-2020 cũng như trong Chương trình phát triển thị trường KH&CN đến năm 2020 ■